

HE 16/2001 vp

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi kirkkolain 19 luvun 10 §:n ja 22 luvun 5 §:n kumoamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan kumottavaksi kirkkolain säännökset, joissa säädetään oikeuspaikasta silloin, kun piispaa tai tuomiokapitulin jäsentä taikka kirkkohallituksen jäsentä tai kirkkoneuvosta syytetään virkarikoksesta. Säännösten kumoamisen jälkeen mainittujen

viranhaltijoiden ja luottamushenkilöiden virkarikokset käsittelee ensimmäisenä oikeusasteena käräjäoikeus.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen kun se on hyväksytty ja vahvistettu.

PERUSTELUT

1. Nykytila ja ehdotetut muutokset

Kirkkolain (1054/1993) 19 luvun 10 §:n mukaan piispaa ja tuomiokapitulin jäsentä syytetään virkarikoksesta siinä hovioikeudessa, jonka tuomiopiirissä tuomiokapituli sijaitsee. Kirkkolain 22 luvun 5 §:n mukaan kirkkohallituksen jäsentä ja kirkkoneuvosta vastaan nostettu syyte virkarikoksesta käsitellään Helsingin hovioikeudessa.

Piispan ja tuomiokapitulin jäsenen virkavirheen oikeuskäsittelyä koskevia säännöksiä sisältyi jo vuoden 1869 kirkkolakiin. Säännösten mukaan piispan virheistä oli ilmoitettava hallitukselle ja tuomiokapitulin jäsenen virhe käsiteltävä hovioikeudessa silloin, kun tuomiokapitulin sisäinen ojentaminen ei riittänyt. Lakiin vuonna 1944 lisätyn 464 a §:n mukaan kirkkohallituksen jäsentä vastaan virkavirheestä tehtyä syytettä käsittelee hovioikeus. Nykyiseen kirkkolakiin virkarikosten oikeuspaikkaa koskevat säännökset ovat tulleet lähes sellaisinaan aikaisemmasta kirkkolaista (635/1964).

Lainsäädännössä oli aikaisemmin runsaasti säännöksiä, joissa säädettiin julkishallinnon ylimpien virkamiesten virkarikosten oikeuspaikasta. Näiden säännösten muuttamista

suunniteltiin pitkään. Muutostarpeita käsittelee julkishenkilöstön oikeusasemakomitea, joka antoi mietintönsä vuonna 1979 (komiteanmietintö 1979:26). Hovioikeustoimikunta ja syyttäjälaitostoimikunta käsitelivät muun muassa virkarikosten oikeuspaikkaa koskevia kysymyksiä oikeuslaitoksen kannalta (komiteanmietinnöt 1992:20 ja 1995:7). Oikeusministeriön asettama työryhmä laati vuonna 1997 ehdotuksen hallituksen esitykseksi ylempien virkamiesten virkasyytefoorumia koskevien säännösten muuttamisesta siten, että virkasyytteet yleensä käsittelee ensimmäisenä oikeusasteena käräjäoikeus. Kirkkohallitus korosti työryhmän muistiosta antamassaan lausunnossa yhdenvertaisuuden periaatetta ja katsoi, että tuomiokapitulien ja kirkkohallituksen jäsenillä tulisi olla sama virkasyytteiden oikeuspaikka kuin muilla julkishallinnon ylimmillä virkamiehillä.

Hallituksen esityksessä eräiden virkasyytteiden oikeuspaikkaa koskevien säännösten muuttamiseksi (HE 57/2000 vp) ehdotettiin tuomioistuimien virkamiehiä koskevia säännöksiä muutettaviksi sekä valtion ylimpien hallintovirkamiesten erityistä oikeuspaikkaa koskevat säännökset kumottaviksi. Eräiden oikeuspaikkaa koskevien säännösten kumoamisesta annettu laki (962/2000) ja muut

mainitun hallituksen esityksen pohjalta annetut lait tulivat voimaan 1 päivänä joulukuuta 2000. Nykyään virkamiestä syytetään virkarikoksesta yleensä käräjäoikeudessa. Tuomioistuinten virkamiehistä on voimassa erityissäännöksiä.

Kirkolliskokouksen käsityksen mukaan kirkollishallinnossa ei ole perustetta poiketa yleisestä linjauksesta, jonka mukaan virkarikoksista syytetään käräjäoikeudessa. Kirkolliskokous on myös katsonut, että vaikka tuomiokapituleille kuuluu lainkäyttötehtäviä, ne eivät ole tuomioistuimia, joten ei ole syytä poiketa yleisestä linjauksesta tässäkään suhteessa.

Kirkkolain 19 luvun 10 § ja 22 luvun 5 § ehdotetaan kumottaviksi. Säännösten kumoamisen jälkeen piispaa ja kirkkoneuvosta sekä kirkkohallituksen ja tuomiokapitulin jäsentä syytettäisiin virkarikoksesta käräjäoikeudessa samoin kuin evankelis-luterilaisen kirkon muita viranhaltijoita ja luottamushenkilöitä. Muutos koskisi yhteensä 113 viranhaltijaa ja luottamushenkilöä tuomiokapituliin apujäsenet mukaan luettuina.

2. Esityksen vaikutukset

Esitys koskee niin vähäistä määrää viranhaltijoita ja luottamushenkilöitä ja niin harvoin esiintyviä tapauksia, että sillä ei ole vaikutuksia tuomioistuinten henkilöstöön tai organisaatioon eikä myöskään taloudellisia vaikutuksia.

3. Esityksen valmistelu

Esitys on valmisteltu kirkkohallituksessa ja kirkolliskokouksen lakivaliokunnassa. Kir-

kolliskokous on ehdottanut, että valtioneuvosto ryhtyisi toimenpiteisiin kirkkolain 19 luvun 10 §:n ja 22 luvun 5 §:n kumoamiseksi.

4. Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen kun se on hyväksytty ja vahvistettu.

Virkasyytteen erityistä oikeuspaikkaa koskevat säännökset ovat luonteeltaan prosessuaalisia. Vakiintuneen käytännön mukaan oikeuspaikka määräytyy sen mukaan, mikä oikeuspaikkaa koskeva säännös on voimassa asiaa vireille pantaessa. Rikoksen tekemisen ajankohdalla ei ole merkitystä.

Jos virkasyyteasia on tullut vireille kirkkolain 19 luvun 10 §:n nojalla hovioikeudessa tai 22 luvun 5 §:n nojalla Helsingin hovioikeudessa, oikeuspaikkasäännöksen kumoaminen kesken oikeudenkäynnin ei vaikuta hovioikeuden toimivaltaan käsitellä ja ratkaista asia.

5. Säättämisjärjestys

Esityksessä on kysymys oikeusasteiden mukaan määräytyvien erityisten oikeuspaikkasäännösten kumoamisesta. Kirkkolain 22 luvun 5 § on samalla alueellista tuomioistuinta koskeva säännös. Esitykseen ei liity mitään, mikä edellyttäisi perustuslainsäätämisen järjestystä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

kirkkolain 19 luvun 10 §:n ja 22 luvun 5 §:n kumoamisesta

Kirkolliskokouksen ehdotuksen ja eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §	2 §
Tällä lailla kumotaan 26 päivänä marras- kuuta 1993 annetun kirkkolain (1054/1993) 19 luvun 10 § ja 22 luvun 5 §.	Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 200 .

Helsingissä 23 päivänä helmikuuta 2001

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Kulttuuriministeri *Suvi Lindén*